Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Nr. 14. i 15. Dnia 15. sierpnia 1894 XXI. rocznik.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Teofil Merunowicz.**

Zaproszenie

na XX. zwyczajne Walne Zgromadzenie

DELEGATÓW ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ ZAROBKOWYCH I GOSPODARCZYCH

które ma odbyć się

dnia 29. i 30. września 1894 we Lwowie

w pawilonie związkowym, na placu Wystawy.

PORZĄDEK DZIENNY:

I. posiedzenie 29. września 1894 o godzinie 9. rano.

I. Zagajenie zgromadzenia przez prezesa Wydziału Związku.
II. Legitymacya delegatów stowarzyszeń (§. 9. statutu).
III. Wybór przewodniczącego i jego zastępcy (§. 13. statutu).
IV. Sprawozdanie Wydziału z czynności za czas od 10. grudnia 1893 do 23. września 1894.
V. Sprawozdanie o dokonanych w ciągu roku 1894 lustracyach.
VI. Sprawozdanie komisyi kontrolującej o zamknięciu rachunkowem za rok 1993, oraz przedłożenie preliminarza budżetu na r. 1895.
VII. Sprawozdanie i wnioski Wydziału o organizacyi kredytu włościańskiego.
VIII. Wnioski stowarzyszeń i delegatów.

II. posiedzenie 30. września 1894 o godzinie 9. rano.

I. Sprawozdanie komisyi o przedłożeniu Wydziału o czynnościach jego w roku ubiegłym.
II " " o lustracyach.
III. " " budżetowej o preliminarzu na r. 1895.
IV. " " o wnioskach Wydziału w przedmiocie organizacyi kredytu włościańskiego.
V. " " o wnioskach stowarzyszeń i delegatów.
VI. Wybór uzupełniający w miejsce występujących z kolei członków Wydziału pp. dra Dulęby, Filasiewicza, ks. Reszetyłowicza i Zimy.
VII. Wybór komisyi kontrolującej do sprawdzenia rachunków na rok następny.
VIII. Oznaczenie miejsca przyszłego Walnego Zgromadzenia.
IX. Zamknięcie zgromadzenia.

We Lwowie, dnia 15. sierpnia 1894.

Wojciech Biechoński, w. r. *Narcyz Ulmer, w. r.*

Dziesięciolecie Banku krajowego.

Po galicyjskiej kasie oszczędności najwięcej węzłów wdzięczności łączy stowarzyszenia nasze z Bankiem krajowym. Z kim zaś żyje się w stosunkach życzliwości wzajemnej, tego losy nie mogą nam być obojętnemi. Z tego też powodu — gdy zamknięcie rachunków Banku krajowego za rok 1893 zamknęło także pierwszy dziesięcioletni okres istnienia tej instytucyi, przytaczamy główne daty o wynikach jego działalności, z którą pozostają w ścisłym związku wszystkie ważniejsze momenta ekonomicznego odrodzenia kraju. Oto główne cyfry z dziesięcioletniej działalności Banku krajowego:

Kraj udotował Bank przy założeniu kwotą . . . . zł. 1,000.000·—

W dniu 31. grudnia 1893 wynosił majątek Banku *w kapitale zakładowym i rezerwach* własnych . . . „ 2,009.166·79

zwiększył się tedy o kwotę . zł. 1,009.166·79

a mianowicie z osiągniętych w dziesięcioleciu *zysków* . zł. 834.809·95 1/2

przez wpisowe od dłużników, i własne oprocentowanie . „ 174.356·83 1/2

Całość *obrotów bankowych* w tem dzięsięcioleciu . . . zł. 2;316,068.630·97

Suma *obrotów kasowych* w tem dziesięcioleciu wynosiła . . „ 616,609.010·83

Pożyczek hipotecznych udzielił Bank w tym czasie:

423 na dobra ziemskie w sumie zł. 13,754.900·—

1.526 na realności miejskie w sumie „ 16,153.650·—

2.893 na grunta włościańskie w sumie „ 2,506.500·—

4.842 razem zł. 32,415.050·—

Pożyczek komunalnych udzielił Bank: sztuk 274 na sumę zł. 4,112.600·—

W dziale bankowym udzielił Bank w ciągu tego dziesięciolecia:

1.673 *pożyczek na zastaw papierów wartościowych*, w sumie . . zł. 889.184·25

328 *pożyczek w rachunku bieżącym*, ubezpieczonych pokryciem w efektach, w sumie . . . „ 9,979.897·40 1/2

Weksli zeskontował Bank: sztuk 99.663 na sumę zł. 88,311.685·80.

Straty na portfelu wynoszą według szczegółowego wykazu odnośnie do lat łącznie sumę zł. 64.676 ct. 16.

Bank krajowy nie ograniczał się jednak tylko do załatwienia bieżących swych czynności, ale otwierał kredyt w specyalnych wypadkach dla poszczególnych działów rolnictwa i przemysłu.

W r. 1885 rozpoczął Bank udzielać pożyczki na zastaw *produktów naftowych.*

W r. 1888, gdy skutkiem zmienionej ustawy podatkowej gorzelnianej okazała się potrzeba znacznych inwestycyj w gorzelniach, otworzył Bank osobny kredyt pod możliwie najkorzystniejszymi warunkami dla *właścicieli gorzelń* na cele inwestycyjne w gorzelniach.

Od r. 1890 otworzył Bank krajowy kredyt na *warranty* krajowych składów publicznych i eskontował do końca 1893 r. warrantów sztuk 86 na sumę zł. 109 824.

Od r. 1892 udziela Bank na mocy osobnej umowy z Jeneralną Dyrekcyą kolei państwowych pożyczek na zastaw *towarów złożonych w magazynach kolejowych*, lub będących w transporcie kolejowym. Zaliczek takich udzielono 121 w sumie zł. 224.729.

Bank udziela również poręki od *kredytu podatkowego*, a mianowicie od r. 1887 dla nafty, od r. 1888 dla spirytusu, od r. 1892 dla piwa i dla cukru, Do końca r. 1893 wystawił Bank krajowy:

61 dokumentów poręki od podatku spożywczego od nafty	w sumie zł.	1,542.000
38 „ „ „ „ „ „ spirytusu	„ „	999.000
2 „ „ „ „ „ „ piwa	„ „	48.000
2 „ „ „ „ „ „ cukru	„ „	68.000
razem 103 dokumentów poręki w sumie . . .	zł.	2,648.000

Stosunek Banku ze stowarzyszeniami *zarobkowymi i gospodarczymi* od r. 1884 jest ciągły i ścisły. Do końca r. 1893 udzielił Bank zastępstwa swego 47 stowarzyszeniom; w kredycie specyalnym dla stowarzyszeń zeskontował Bank w tem dziesięcioleciu 29.734 sztuk weksli na sumę zł. 15,704.603 36 i udzielił 54 pożyczek w sumie 225.500 zł. na akta notaryalne do spłaty w 20 ratach kwartalnych, nadto eskontował Bank weksle stowarzyszeń, podawane w drodze zwykłej cenzury — a suma tak zeskontowanych weksli dochodzi w tem dziesięcioleciu co najmniej do kwoty 10,000 000 zł.

Również udziela Bank *gminom i powiatom pożyczki w gotówce* na cele gminne i powiatowe, eskontuje promesy Wydziału krajowego, przyznające gminom i powiatom subwencye lub zaliczki na budowę dróg, szpitali, koszar i t. p. Takich pożyczek udzielił Bank w ciągu ostatnich 10 lat sztuk 12 w sumie zł. 249.500.

Bank krajowy stał się w całej mierze bankierem *Wydziału krajowego* i utrzymuje stale z nim stosunki pieniężne. To też Bank fruktyfikuje stale zwyżki kasowe Wydziału krajowego i udziela mu zaliczek bieżących. Z końcem każdego roku w tem dziesięcioleciu przedstawia się stan tego stosunku jak następuje:

Z końcem r.				zł.
1884	*miał*	Wydział krajowy	do żądania od Banku	429.695·76
1885	"	" "	" " " "	160.177·08
1886	"	" "	" " " "	104.876·22
1887	"	" "	" " " "	250.960·55
1888	*winien był*	" "	Bankowi krajowemu	208.357·02
1889	"	" "	" "	473.472·72
1890	"	" "	" "	1,174.593·67
1891	"	" "	" "	604 718·75
1892	*miał*	" "	do żądania od Banku	660.958·—
1893	"	" "	" " " "	1,860.281·50

Bank krajowy sfinansował *pożyczki krajowe* z r. 1884, 1885, 1888, 1889 i 1891 w łącznej sumie zł. 3,998 600 i wziął wybitny udział w konwersyi pożyczki indemnizacyjnej w roku 1893 w sumie zł. 29,425.000, o czem mowa poniżej. Nadto udzielił Bank krajowy w r. 1890 gotówką na możliwie najniższy procent pożyczkę Wydziałowi krajowemu w sumie 300.000 zł. celem niesienia pomocy ludności głodem dotkniętej

Bank krajowy na mocy osobnej umowy sprzedaje i kupuje *wszelkie efekta dla Wydziału krajowego*, tak dla funduszu krajowego, jak i dla funduszów, przez kraj zawiadywanych.

Bank krajowy objął od r. 1888 zarząd *funduszu przemysłowego*, w r. 1891 *funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych*, a w r. 1893 zarząd *funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego*. Majątek tych funduszów z końcem r. 1893 wynosił zł. 589.385 ct. 27.

W końcu przyjął Bank krajowy w r. 1893 *porękę za Wydział krajowy*, wobec władz skarbowych do sumę 945.000 zł. za zobowiązania, wynikające z interesu solnego.

Bank krajowy w ogóle fruktyfikuje liczne *fundusze publiczne*, jak powiatowe i gminne — od r. 1885 wskutek osobnego układu z Jeneralną Dyrekcyą fundusze wszystkich galicyjskich linij kolei państwowych — od r. 1888 aż do oddania krajowi zarządu, fundusze indemnizacyjne — od r. 1892 fundusze pożyczkowe Rady szkolnej krajowej i t. p.

Bank krajowy zwracał od początku baczną uwagę na *kwestyę parcelacyjną*, a od r. 1892 podjął się kilku większych parcelacyj. W dwóch ostatnich latach sfinansował Bank parcelacye 11 majątków ziemskich, a nadto, przeprowadził wielką parcelacyę klucza Zbaraskiego

Bank krajowy w ogóle starał się brać udział we wszystkich ważniejszych ekonomicznych sprawach krajowych w ostatniem dziesięcioleciu.

Znany jest udział Banku krajowego w r. 1884 przy wprowadzeniu w życie likwidacyi *uprz. Gal. Zakładu kredytowego włościańskiego.* Do komitetu likwidacyjnego wszedł jeden Dyrektor Banku krajowego. Likwidatorowie objęli 34.737 pozycyj dłużników z kwotą zł. 6,168 014·91, do końca roku 1893 zlikwidowali 29.171 pozycyj z kapitałem na zł. 5,498.314·40, przyczem przeprowadzili tylko 478 licytacyj Likwidacya wypłaciła w ciągu tego dziesięciolecia w myśl układu wszystkie listy dłużne w sumie zł. 6,895.200, asygnat kasowych na zł. 697.350 i wszystkie inne długi Zakładu w sumie zł. 1,936.874 ct. 45.

W r. 1889 objął Bank krajowy likwidacyę *Gal. Zakładu kredytowego ziemskiego w Krakowie* z 3.353 dłużnikami w sumie zł. 3,301.131 ct. 81 i obiegiem listów zastawnych w sumie zł. 3,333.600. Do końca r. 1893 zlikwidowano 1.301 pozycyj z kapitałem zł. 1,928 702 27, wycofano z obiegu listów zastawnych za zł. 2,333 600, i zwrócono wkładek oszczędności w sumie zł. 370.487·36.

Bank krajowy bierze udział w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych. W r. 1891 należał Bank do założycieli *Gal. akcyjnego Towarzystwa handlowego.* W r. 1893 przystąpił z udziałem do *Krajowego Towarzystwa tkackiego „Prządka“* w Krośnie, i *do Związku handlowego Kółek rolniczych w Krakowie.* W r. 1892 wsparł Bank znacznym kredytem *cukrowarnię w Tłumaczu* i sfinansował budowę kolei *Tłumacz-Pałahicze,* sfinansował także w roku tym interes dostawy wagonów dla kolei państwowych *z I. kraj. fabryki wagonów w Sanoku.*

Również brał Bank krajowy udział we wszystkich finansowych interesach krajowych. Znany jest udział Banku *w interesie propinacyjnym* w r. 1889, a w r. 1893 *w interesie konwersyjnym indemnizacyjnym.* Bank krajowy brał także udział w obu *konwersyach listów Gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego* w roku 1890 i 1893 Nie przeszła też bez udziału Banku krajowego lub jego Dyrekcyi sprawa *regulacyi waluty, i budowy gal. kolei drugorzędnych.* Nadto brał udział Bank przez swych Dyrektorów w obradach nad sprawą *melioracyi gruntów, zakładania cukrowarń* w kraju, i w ogóle w każdej poruszonej w ostatniem dziesięcioleciu sprawie ekonomicznego dla kraju znaczenia.

Miarą zaś zaufania, jakie sobie Bank krajowy w tym okresie zjednać zdołał, niech będzie dołączony wykaz, świadczący o *sile emisyjnej Banku krajowego.* Oto cyfry:

Bank krajowy sfinansował:

Obligacyj komunalnych na . .	zł.	4,112.600
Listów zastawnych własnych na	„	32,415 050
Różnych pożyczek krajowych w okresie czasu od roku 1884 1893	„	3,998.600
Obligów krajowej pożyczki konwersyjnej r. 1892	„	15,628.750
Obligacyj propinacyjnych . .	„	9,709.500
Listów zastawnych Towarzystwa kredytowego skonwertował Bank krajowy na sumę	„	4,131.700
	zł.	69,996,200

Zapisując z przyjemnością te szczegóły, świadczące tak zaszczytnie o ruchliwej działalności Banku krajowego, który obecnie przeprowadza się już do własnego gmachu, życzymy mu i nadal szczęśliwego rozwoju.

Szczególniej wdzięczne i obszerne pole działania otwiera się dla Banku krajowego w zakresie finansowego popierania pożytecznych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych. Takie przedsiębiorstwa w naszem leniwem społeczeństwie mają najczęściej bardzo a bardzo trudny przystęp do kapitalistów prywatnych, a nawet i do zakładów finansowych, które kierują się ślepo i bezwzględnie tylko zasadą chronienia się od ryzyka. Od takiej zaś instytucyi, jak Bank krajowy, wymaga się szerszego poglądu na ekonomiczny cel cyrkulacyi kapitałów.

Organizacya handlu wiejskiego.

Dr. Franciszek Stefczyk, profesor krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie, umieścił niedawno w czasopiśmie *Ekonomista Polski* nader cenną rozprawę o działalności handlowej Kółek rolniczych, które założyły już dotąd około 600 sklepów wiejskich, dały początek „Związkowi handlowemu Kółek rolniczych w Krakowie“ i coraz szerszą rozwijają działalność w kierunku handlowym.

Praca dra Stefczyka kończy się wszechstronnie rozważonym programem działania na przyszłość — programem, który zmierza do skonsolidowania luźnie porozrzucanych i najczęściej wadliwie kierowanych sklepów Kółek rolniczych, w spółki udziałowe zaprotokołowane, i w związki tychże spółek, oparte o składy hurtowne, które miałyby zaopatrywać je w towary.

Godząc się w zupełności ze zdaniem szanownego autora, że tylko oparcie organizacyi handlu wiejskiego na asocyacyi udziałowej, nada jej znakomitą siłę odporną i zdolność do potężnego rozwoju, przytaczamy jego uwagi, nacechowane dokładną znajomością i miłością przedmiotu. Każdy, kto — tak jak my, ma wiarę niezachwianą w żywotność i siłę stowarzyszeń, jako najodpowiedniejszej organizacyi do dokonywania wielkich rzeczy za pomocą kojarzenia sił drobnych, musi pisać się w ogólnym zarysie na program dra Stefczyka w ważnej sprawie wytworzenia licznej i silnej klasy kupców chrześcijańskich na wsi.

Na jedno tylko nie godzimy się z drem Stefczykiem, gdy mówi on o osobnym jakimś Związku spółek handlowych, zamiast proponować przyłączenie tych agend do zakresu czynności naszego Związku, którego dr. Stefczyk zapewne nie zna dokładniej.

Nie sympatyzując z projektem rządowym przymusowych stowarzyszeń rolników po za obrębem naszego Towarzystwa Kółek rolniczych, pisze słusznie dr. Stefczyk, sam kraj nasz powinien ująć w swoje ręce tę akcyę, którąby rozpoczętą przez Kółka rolnicze pracę dzielnie poparła i naprzód posunęła, — kraj też powinien przedewszystkiem zdobyć się na własny program tej akcyi i postarać się o główne środki, potrzebne do jej przeprowadzenia.

Szczegółowe rozpatrzenie się w dotychczasowej działalności Kółek rolniczych na polu organizacyi i reformy wiejskiego i małomiejskiego handlu, a zatem w rozmiarach i zakresie, środkach i niedostatkach, osiągniętych rezultatach, i odłogiem dotąd pozostawionych kierunkach działalności sklepów kółkowych, jest dostatecznem uprawnieniem i zarazem zachętą dla nas do wyłuszczenia zapatrywań, jak pracę rozpoczętą należałoby dalej popchnąć, rozszerzyć i wzmocnić.

Sklepy Kółek rolniczych zatrzymały dotychczas te prawne podstawy i tę formę organizacyi, jaką statut Towarzystwa Kółek rolniczych, oparty na ogólnej ustawie o stowarzyszeniach z r. 1867, przepisuje dla pojedynczych Kółek rolniczych. Atoli cele i zakres działania Kółek rolniczych są szersze, a jakkolwiek Towarzystwo przewidziało zakładanie chrześcijańskich sklepów i innych wspólnych przedsiębiorstw, to jednak przyjęto organizacyę zastosowaną nie do prowadzenia, lecz tylko do popierania tych przedsiębiorstw. Tymczasem siłą potrzeb i okoliczności zamieniły się Kółka rolnicze w swej większości wprost na przedsiębiorstwa handlowe, a zmieniając właściwy swój charakter i usuwając inne cele na dalszy plan, nie zmieniły swej prawnej podstawy ani pierwotnej organizacyi. Miała ona swoje dobre strony i dla tych przeobrażonych w kierunku handlowym Kółek rolniczych dlatego, że podawała ludności łatwą, niekosztowną i zachęcającą formę asso-

cyacyi, że zatem była przystępnym środkiem pedagogicznym do przyswojenia ludności tej dźwigni ekonomicznego rozwoju i zastosowania jej w praktyce. Ale dla wychowanych tym sposobem przedsiębiorstw handlowych, prowadzonych przez Kółka rolnicze, okazuje się już ta pierwotna ich organizacya niewystarczającą.

Sklepy Kółek rolniczych są dzisiaj w istocie niczem innem, jak stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi, nierejestrowanemi i nieopartemi ściśle na ustawie z r. 1873, lecz bardzo do nich zbliżonemi. Zbliża je przedewszystkiem wspólność celów, sposobu tworzenia funduszu zakładowego i ustroju administracyjnego. Brak jednak tym sklepom Kółek rolniczych dwóch cech i korzyści, właściwych konsekwentnie przeprowadzonemu systemowi stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, t. j. solidarnej rękojmi członków i przymiotu prawnej osobowości, wynikającego z wpisu do rejestru sądowego. Te braki stanowią też główną ujemną stronę organizacyi sklepów Kółek rolniczych, utrudniają ich działalność na zewnątrz, a rozluźniają spójnię i osłabiają siły na wewnątrz. Do tak nieodzownego skonsolidowania się sklepów Kółek rolniczych, wydaje nam się nieodzowną rzeczą porzucenie ich dzisiejszej dwupłciowości, a otwarte oparcie się na ustawie o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, a więc przeobrażenie się w spółki handlowe Kółek rolniczych, stowarzyszenia zarejestrowane z ograniczoną odpowiedzialnością. Wówczas obok Kółka rolniczego, jako instytucyi humanitarnej, mającej zadanie kształcenia i pouczania, przygotowywania i wzmacniania umysłowych i moralnych podstaw pracy i rozwoju nietylko ekonomicznego, ale wogóle narodowego wśród ludności włościańskiej i małomiejskiej — obok stowarzyszenia, opartego, na ustawie z r. 1867, — istniałaby spółka handlowa Kółka rolniczego, powołana do praktycznego działania ekonomicznego, a oparta na ustawie z r. 1873. Spółka byłaby wyposażoną w potrzebne do spełniania swego zadania warunki, a więc w fundusze z udziałów pochodzące, zdolność kredytową, wypływającą z solidarnej rękojmi członków i kwalifikacye osoby prawnej, uzyskane na podstawie wpisu do rejestru sądowego.

Obie instytucye wzajemnieby się dopełniały i wspierały. Łączność między niemi tworzyłaby nietylko wspólność celu, ale utrzymywaliby ją zarazem członkowie ci sami w obu instytucyach i zarządy ich spoczywające pod części przynajmniej w rękach tych samych osób. Kółko rolnicze, jakie takie, mogłoby mieć nawet z góry statutem spółki handlowej przyznany wpływ prawowity na jej kierownictwo. Ta zasada współdziałania i jak najściślejszej łączności Kółka rolniczego z jego spółką handlową, powinnaby wogóle znaleźć dosadny wyraz we wzorowym statucie i administracyjnych regulaminach. Rozgraniczony zaś zakres działania obu instytucyj i zastosowana do niego organizacya, przyczyniłaby się do tem skuteczniejszego spełnienia zadania, właściwego każdej instytucyi z osobna. Wzmacniając podstawy działalności spółki handlowej, oswobodziłoby się Kółko rolnicze od przygniatającego je dzisiaj ciężaru czynności ściśle handlowych. One odwodzą od zajmowania się innemi, niemniej ważnemi a więcej z charakterem rolniczych Kółek zgodnemi zadaniami, które obecnie tak pospolicie są zaniedbywane, albo na dalszy plan spychane.

Przeobrażenie takie sklepów Kółek rolniczych na spółki handlowe, oparte na ustawie o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, należałoby stopniowo przeprowadzać, a oprzeć na dobrze rozważonych i przygotowanych warunkach i szczegółach przyszłego rozwoju, zapewnić im z góry pomoc przy podjęciu przemiany, środki ułatwiające dalszą prawidłową administracyę i nadzór nad jej wykonywaniem.

Poprzednio wyłuszczone zapatrywanie samo przez się naprowadza na konsekwentnie z niem złączoną potrzebę stworzenia osobnego organu związkowego dla handlowych spółek przy Kółkach rolniczych. Jak nie wystarcza istniejący ustrój pojedynczych Kółek rolniczych dla równoczesnego wykonywania wielorakich zadań w obrębie jednolitej organizacyi, tak samo agendy głównego zarządu Towarzystwa Kółek rolniczych stały się już zbyt licznemi i zbyt rozległemi, aby ten sam organ mógł je nietylko objąć ale i skutecznie prowadzić. Zawodowy, praktyczny kierunek handlowej działalności Kółek rolniczych, wymaga również odrębnego zawodowego organu naczelnego, któryby nie rozstrzelał swej pracy i usiłowań na wiele kierunków, lecz pogłębiał ją i naprzód posuwał w jednym, ściśle ograniczonym.

Taki organ wyobrażamy sobie na wzór Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, albo na wzór niemieckich patronatów dla spółek systemu Raiffeisena, jakie istnieją w Neuwied (nad Renem), w Monasterze (w Westfalii) i t. d.*) Podnosząc wszakże potrzebę i myśl utworzenia takiego centralnego organu związkowego dla popierania działalności spółek handlowych przy Kółkach rolniczych, nie uważalibyśmy za właściwe zerwać wszelkie węzły łączności z głównym zarządem Towarzystwa Kółek

*) Por. dr. Stefczyka: „O spółkach systemu Raiffeisena“ str. 61. i n.

rolniczych, lecz pozostawiając każdemu z tych naczelnych organów samodzielność w zakresie działania, doradzalibyśmy zbudowaniu trwałego pomostu, łączącego ten nowy patronat już w samej jego organizacyi i składzie osobowym z głównym organem Towarzystwa Kółek rolniczych. Podobną łączność należałoby wytworzyć także z pokrewnym Związkiem stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, oraz Związkiem handlowym Kółek rolniczych w Krakowie. Kooperacyjna praca tych 4 organów centralnych z ograniczeniem każdego na właściwy mu zakres, byłaby zdolną wyzyskać siły i korzyści idei assocyacyi.

Do najważniejszych zadań patronatu spółek handlowych należałoby przedewszystkiem organizowanie nowych spółek przy Kółkach rolniczych, czuwanie nad prawidłowem rozwojem istniejących i dbałość o ich wspólne interesa i potrzeby. Do najważniejszych zaś środków w spełnieniu tego zadania zaliczylibyśmy ustanowienie fachowych lustratorów, czyli rewizorów handlowych.

Akcya organizacyjna według zasad wyjaśnionych wyżej, wymaga równoległej z nią akcyi w celu wydatniejszego finansowego poparcia handlowej działalności Kółek rolniczych. Na wydatniejszą pomoc finansową zasłużyły sobie sklepy Kółek rolniczych, ponieważ same zdobyły się już na wcale pokaźne fundusze, tem cenniejsze, że składane przez bardzo obszerne koło ludności i to przedewszystkiem tej warstwy, która nie skorą jest do oddawania swego grosza na cele publiczne i od której drobne nawet datki są znacznemi ofiarami. Zasługują też dlatego, że mogą wskazać na dosyć już poważne i dla całego kraju doniosłe owoce swej pracy, a jak to w swojem miejscu wykazaliśmy, są w swym wzroście krępowane przedewszystkiem niedostatkiem funduszów. Hojniejszą wszakże, niż dotychczasowa, pomoc finansową pojmujemy w związku z reorganizacyą sklepów Kółek rolniczych, którąby dostarczyła większego bezpieczeństwa i większych rękojmi korzystnego zużytkowania obcych funduszów. Na odwrót zaś rozszerzona akcya finansowa poparłaby projektowaną reorganizacyę ustroju administracyi sklepów kółkowych, albowiem widokami ułatwień w pozyskaniu znaczniejszych funduszów i zdrowego kredytu zachęciłaby je do przeobrażenia się w spółki handlowe i do uznania patronatu spółek takich za swój organ zwierzchniczy.

Finansowe poparcie handlowej działalności Kółek rolniczych wyobrażamy sobie w dwojakiej formie: subwencyj bezzwrotnych i pożyczek. Subwencye bezzwrotne miałyby na celu przyczynianie się do pokrycia bezzwrotnych wydatków założycielskich — pożyczki zasilenie funduszu obrotowego.

Uzasadnieniem subwencyj jest wykazana wyżej potrzeba i użyteczność przekształcenia sklepów Kółek rolniczych na spółki handlowe, oparte na ustawie o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych; taka przemiana istniejących i zakładanie nowych spółek pociąga za sobą koszta, które przez pomoc ze strony patronatu byłyby zmniejszone. Ponieważ przytem zakładanie i pomyślny rozwój takich spółek zarobkowych leży w ogólnym interesie kraju, przeto usprawiedliwioną jest taka z jego strony pomoc, któraby ułatwiła tworzenie się instytucyj dobra publicznego i oparcie ich organizacyi na właściwych podstawach. Z całą słusznością powołać się tutaj możemy na całkiem analogiczną akcyę innych krajów. Kiedy niższo-austryacki sejm krajowy postanowił w r. 1887 zająć się organizacyą kredytu włościańskiego przez zakładanie i popieranie spółkowych kas oszczędności i pożyczek według systemu Raiffeisena, wówczas na subwencye bezzwrotne dla pokrywania kosztów założycielskich w nowopowstających spółkach wyznaczono w budżecie krajowym najprzód kwotę 2.000 zł., a następnie podniesiono ją w r. 1890 na 7.000 zł. Nadmienić przytem nie zawadzi, że równocześnie przeznaczono na zasilanie tychże spółek kredytem fundusz krajowy, który w r. 1890 wynosił 66.000 zł., stworzono przy Wydziale krajowym osobną posadę referenta dla spraw kredytu włościańskiego i kas Raiffeisenowskich, zapośredniczono w utworzeniu ich patronatu i przygotowano założenie centralnej instytucyi finansowej dla kas Raiffeisenowskich. Gdy tedy w r. 1885 nie było w Austryi dolnej ani jednej spółki Raiffeisenowskiej, to w r. 1890 liczono ich już 57, a obecnie cyfra ta dobiega prawie pierwszej setki. Niemniej wydatnie zaopiekował się wiejskiemi spółkami kredytowemi sejm styryjski, tyrolski i szląski. W naszym kraju podobne stanowisko zajmują sklepy chrześcijańskie Kółek rolniczych, które są jak gdyby spółkami Raiffeisenowskiemi dla celów organizacyi handlu wiejskiego i małomiejskiego, ale wymagającemi reorganizacyi takiej, aby także pod względem prawnym, a nietylko ekonomicznym, upodobniły się do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Subwencye dla nich na pokrycie kosztów reorganizacyjnych i założycielskich nie potrzebują być przytem znacznemi; kwoty po 20 do 30 zł. byłyby dostateczne, a przecież stanowiłyby cenne ułatwienie wobec małych funduszów obrotowych, które są przeznaczone przedewszystkiem na właściwy cel, a więc na kupno towarów i opędzenie bieżących wydatków handlowych

Sprawa kredytu publicznego i prywatnego dla zasilenia obrotowych funduszów sama przez się znakomicie by się naprzód posunęła wskutek prze-

miany dzisiejszych sklepów kółkowych na stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze z solidarną poręką członków. Rozchodziłoby się wówczas głównie o to, azeby te źródła publicznego kredytu, jakie są już obecnie otwarte dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, więc np. dla towarzystw zaliczkowych, dla spółek tkackich i t. p., uczynić przystępnemi dla przyszłych spółek handlowych przy Kółkach rolniczych.

W kwestyi ułatwień kredytowych pragniemy wypowiedzieć jeszcze jedno zasadnicze zapatrywanie. Oto mniemamy, że nie ma słusznej racyi, aby kredyt udzielany społkom handlowym Kółek rolniczych na prowadzenie handlu, miał mieć cechę dobrodziejstwa, a więc przywilej bezprocentowości; ciężar słusznego, umiarkowanego procentu od pożyczek z łatwością powinien i potrafi znieść handel i spólka handlowa, może nawet łatwiej niż każdy inny rodzaj produktywnego przedsiębiorstwa, dlatego, że w handlu kapitał najżwawiej się obraca i najlepiej z reguły oprocentowuje. Chodzi tylko o to, żeby ten dyt nie był lichwiarskim i żeby był łatwo przystępnym, żeby zatem jego zrealizowanie w razie istotnej potrzeby mogło być szybkiem, a uboczne koszta i prawne, biurowe formalności, ograniczone do niezbędnych wydatków lub warunków bezpieczeństwa.

Dalsza grupa naszych potrzeb w zakresie wiejskiego i małomiejskiego handlu, obejmuje te środki popierania handlowej działalności Kółek rolniczych, których celem podźwignięcie i rozkrzewianie zawodowej wiedzy handlowej. Już czynności handlowych lustratorów Kółek rolniczych byłyby — jakto wyżej podnieśliśmy — środkiem kształcącym; z pomocą lustratorów czerpaliby kierownicy wskazówki i naukę, opartą nie na postronnych przykładach i wzorach, lecz wprost na toku czynności we własnem przedsiębiorstwie handlowem, uczyliby się jak postępować, co i w jaki sposób czynić, a czego unikać należy, aby przedsiębiorstwu zapewnić dobre powodzenie. Właściwe jednak zadanie lustratorów polega przedewszystkiem na wykonywaniu kontroli i czuwaniu nad prawidłowem prowadzeniem interesu spółki. Do przygotowania i wyrobienia uzdolnienia handlowego praca lustratorów sama przez się nie może wystarczyć, lecz tylko stanowić niejako dopełniający kurs nauki. Chcąc szerzyć i przyswajać wiadomości handlowe, potrzebne kierownikom i pomocnikom sklepów Kółek rolniczych, chcąc wyrabiać i przygotowywać ludzi uzdolnionych, których brak tak dotkliwie jest odczuwanym, należy obmyśleć sposób systematycznej nauki i ciągłość w korzystaniu z niej. Wskazujemy na dwa główne, wprost do celu wiodące środki.

Szkół handlowych kraj nasz prawie tak dobrze jak wcale nie posiada; ich stworzenie należy do nader pilnyąh postulatów, coraz głośniej z różnych stron przypominanych. Jednakżesz koły handlowe w zwykłem ich rozumieniu nie przyniosłyby jeszcze zaspokojenia tych potrzeb, jakie w zakresie krzewienia wiadomości zawodowych i przygotowywania ludzi objawiają się w sklepach Kółek rolniczych. Drobny handel wiejski i małomiejski w ogóle, a w szczególności Kółka rolnicze małoby mogły mieć pożytku bezpośredniego z takich szkół handlowych, w których nauka byłaby prowadzoną na szerszą skalę, wymagała wyższego poziomu ogólnego wykształcenia wstępnego i poświęcenia nauce dłuższego czasu. Dla drobnego handlu, dla kierowników i sklepikarzy handlów przy Kółkach rolniczych, potrzeba innego rodzaju nauki: krótkiej, taniej a praktyczniej, wprost zastosowanej do charakteru przedsiębiorstwa, do właściwych mu potrzeb i warunków działania. Wiedza handlowa w tych rozmiarach, jakie wystarczają zakresowi działania sklepów Kółek rolniczych, może być udzieloną i przyswojoną w ciągu kilku tygodni, lub najwyżej paru miesięcy. Rozchodzi się zatem o to, żeby wprowadzić w życie teoretyczno-praktyczne kursa handlowe, wyczerpujące całość programu nauki w ciągu kilku tygodni albo paru miesięcy, a powtarzające się kilka razy do roku. Kursa takie byłoby najstosowniej zorganizować bądź przy wzorowo urządzonych i prowadzonych sklepach Kółek rolniczych, bądź też przy Związku handlowym Kółek rolniczych w Krakowie, który prowadzi także detailiczną sprzedaż tych samych artykułów, z jakiemi sklepy Kółek rolniczych mają do czynienia. W godzinach wieczornych odbywałaby się nauka teoretyczna, obejmująca wiadomości z ustaw, które odnoszą się wprost do przemysłu kupieckiego, z towaroznawstwa, rachunkowości i korespondencyi kupieckiej — wszystko w rozmiarach odpowiadających stosunkom i potrzebom sklepów Kółek rolniczych. Reszta czasu przeznaczoną być winna na praktykę sklepową, pod należytem kierownictwem i nadzorem ustanowionego przewodnika.

Drugi środek skutecznego krzewienia wiadomości handlowych, potrzebnych kierownikom wiejskich i małomiejskich sklepów, zwłaszcza kółkowych, upatrujemy w wydawaniu czasopisma handlowego popularnego i traktującego o tem wszystkiem, z czem drobny handel wiejski i małomiejski ma w praktyce rzeczywiście do czynienia. Byłby to zarazem organ patronatu spółek handlowych i Związku handlowego Kółek rolniczych i ułatwiałby tym także instytucyom spełnienie ich zadania. Brak takiego

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc czerwiec 1894.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Stan udziałów i funduszu rezerwowego (wł. mająt.) z końcem miesiąca zł. ct.	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł. ct.	Włożono w ciągu miesiąca zł. ct.	Wyjęto w ciągu miesiąca zł. ct.	Stan z końcem miesiąca zł. ct.	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł. ct.	Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł. ct.	Spłacone w ciągu miesiąca zł. ct.	Stan z końcem miesiąca zł. ct.	Saldo rachunku Banku krajowego zł. ct.
Bełzie	21879 25	35079 47	3843 23	2845 75	36076 95	14900	.	300	14600	.
Białej Stow. p. i o. Wz. p.	25136 60	65744 25	4556 06	769 59	69530 72	21675	7855	10830	18700	.
Birczy	24323 62	24811 21	2145 17	926 63	26029 75	52522	21150	21202	52470	.
Bochni	21908 25	30427 61	3528 22	543 44	33412 39	23395 41	1200	6450	18145 41	.
Bołszowcach B. z	8722 51	12173 34	483 52	982 63	11674 23	6621 50	2250	2000	6871 50	.
Bóbrce	12528 08	19310 44	671 56	860 68	19121 32	8450	3800	3400	8850	2366 80
Borszczowie P. k. z. i oszcz.	391	1840 13	131 04	.	131 04	.	1500		1500	.
Brodach T. han. i kr.	16541 52	11456 18	13900 80	11064 91	14292 07	12557 96	5688	4046 44	14199 52	.
Cieszanowie	20713 34	74694 09	860 54	1308 81	74245 82	24100	8000	7000	25100	1367 41
Czortkowie	8997 68	26052 93	4610 23	4503 15	26160 01	.			.	.
Dąbrowie	91541 33	185824 89	18858 61	11617 15	193066 35	64086 55	20932 87	26080 42	58939	.
Dębicy T. wz. kr.	34892 81	166616 50	12294 60	8671 38	170239 72	20560	11370	10160	21770	.
Dobczycach St. p. i o. Wz. p.	6669 30	17045 42	474 19	34 50	17485 11	12500	6080	6150	12380	.
Dobromilu	36135 39	39906 04	3604 04	1203 13	41306 95	4850	.	1050	3800	717 28
Dukli	13468 78	42302 95	1917 27	1120 66	43099 56	17175	5652 75	2725	20102 75	867 02
Dynowie	7971 36	42430 76	739 50	678 15	42492 11	2540	.	30	2510	.
Glinianach	66866 76	95143 75	4973	11497 98	88618 77	42091 18	23038 02	20549	44580 20	1060 88
Głogowie	37820	142283 11	8255 59	2380 06	148158 64	16010	900	1000	15910	.
Grybowie	29979 48	135885 78	8582 38	1272 95	143195 21	11100	.	300	10800	.
Husiatynie	4004 50	6009 72	1133 10		7142 82	.	.	.	.	.
Jaryczowie nowym K. z.	5886 57	324 40	410 98		735 38	4348	8584 39	7492 39	5440	.
Jaśle	76190 36	223969 06	18402 37	16919 52	225451 91	88985 87	40214 12	35560	93639 99	1889 51
Jaworowie	39220 19	113444 74	14938 32	6540 30	121842 76	49200	13900	14100	49000	1363 07
Kałuszu	26572 23	35337 77	2765 50	1411 36	36691 91	26968	11180	11758	26390	.
Kamionce strum.	23310 55	58784 53	3370 08	4744 42	57410 19	27000	6000	3000	30000	546 86
Kolbuszowie „Szcz. Boże"	24118 45	63619 44	3815 87	643 67	66791 64	4300		500	3800	.
Kossowie Bank chrześc.	1602 06	536 13	40 70	130	446 83	.		.	.	.
Kozowej K. z.	3501 11	1171 61	180		1351 61	6071 34	2900	3100	5871 34	.
Krakowie	112109 93	289051 44	9636 61	28269 30	270418 75	123178	43248	40410	126016	.
Krynicy St. poż. i oszcz.	16419 94	67193 94	7901 72	4829 09	70266 57	16920	2399	2490	16829	.
Kulikowie K z.	12232 58	9232 25	686 90	955 94	8963 21	21200	3600	950	23850	.
Limanowej	65664 60	73535 24	7084 83	3363 77	77256 30	28982 11	14801 83	11427	32356 94	972 07
„ T. ochr. wł. z.	32098 61	.	.		.	49813	17950	14897	52866	.
Lisku	29210 95	158097 79	4822 91	1154 38	161766 32	4000	7596 90	4000	7596 90	1631 52
Lubaczowie T. kr. miej.	32747 55	30579 71	5130 77	2592 16	33118 32	.	.	.	.	.
„ stow. zal.	6208 97	14706 39	1287 69	118 08	15876	9637	1530	1872	9335	.
Lwowie B. z.	162540 34	416403 68	112492 92	63668 77	465227 83	505754 50	198662	182429	521987 50	.
„ Pow. T. z.	17413 89	45786 54	8920 37	3070	51636 91	18720 29	.	.	18720 29	.
„ Tow. w. kr.	57777 09	71151 31	9878 10	6814 43	74214 98	40162 08	11746	10981 10	40926 98	.
„ Tow. esk. i zal.	32031 66	11499 82	166	1425	10240 82	23980 42	8961 17	9923 37	23018 22	.
Makowie st. poż „Wz. p."	69213 43	136696 15	6284 22	4235 30	138745 07	.	.	.	.	.
Mielcu	17090 97	63995 74	4346 07	1754 46	66587 35	4700	800	1200	4300	1355 64
Mościskach	37839 12	85947 61	6069 13	5273 46	86743 28	24884	7954	5816	27022	595 77
Nadwórnie K. z.	43129 43	25664 23	14761 02	11616 67	28808 58	32970 94	9312 83	8611 72	29509 69	3514 48
Obertynie Kasa zal. i oszcz.	3715	11197 75	523 52	551 25	11170 02	5020	990	150	5860	.
Oświęcimie T. oszcz. i poż.	61278 56	245588 40	22967 01	7503 13	261052 28	.	.	.	.	.
Pilźnie St. oszcz. i poż	11635 66	51884 54	1633 62	795 66	52722 50	5036	615	915	4736	.
Podgórzu St. p. i o. Wz. p.	69997 06	273772 79	25406 40	13825 47	285353 72	8800		5920	2880	.
Podhajcach	25404 13	48674	918	2388	47203 89	8300	5000	1300	12000	989 94
Przemyślu St. b. d. h. i p.	42854 72	195104 30	20084 91	14652 63	200536 58	2815	.	2815	.	.

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek z końcem miesiąca zł. ct.	Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca zł. ct.	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł. ct.	Spłacono w ciągu miesiąca zł. ct.	Udzielono w ciągu miesiąca zł. ct.	Stan z końcem miesiąca zł. ct.	Koszta założ. ruchomości i adm. z końcem miesiąca zł. ct.	Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca zł. ct.	Gotówka z końcem miesiąca zł. ct.
Bełzie	.	68 55	66370 13	1584 07	1785 36	66571 62	631 20	4998 91	423 02
Białej Stow. p. i o. Wz. p.	.	182 72	106627 32	6254 05	5808	106181 27	1286 89	4484 45	1597 43
Birczy	.	.	92253	10086	9658	92681	1657 83	8359 46	125 08
Bochni	1709 72	713 81	67826 17	14987 77	15465 24	68303 64	1058 55	5233 57	1293 82
Bołszowcach B. z	1213 16	1128 63	26788 03	3974 21	3640	26453 82	920 60	2111 30	124 31
Bóbrce	.	401 21	38306 33	492 02	1205	39019 36	1408 07	1395 12	1444 86
Borszczowie P. k. z. i oszcz.	43 75	913 44	810	.	2500	2500	39 98	418 80	20 45
Brodach T. han. i kr.	3966 07	668 74	40686 51	5522 55	8114 68	43278 64	3456 67	1066 35	1866 26
Cieszanowie	744 05	109 51	105906 13	915 16	30	105020 97	2312 02	14308 52	638 62
Czortkowie	1158 11	4 49	35719 36	7466 58	7034 93	35287 71	119 95	352 99	829 97
Dąbrowie	8936 60	6489 26	329108 45	24057 81	22179 83	327230 47	3863 78	18799 48	5493 47
Dębicy T. wz. kr.	11695 17	4133 55	233362 15	44929	47473	235906 15	2938 01	162 12	3724 97
Dobczycach St. p. i o. Wz. p.		.	32556	6150	6030	32[illegible]55 16	1275 63	2152 16	151 46
Dobromilu	2015 43	187 92	77037 30	1944 96	1615	76707 34	881 91	4912 34	1661 39
Dukli	868 35	1	73291 40	9335 49	12443 63	76399 54	750 58	1191 52	65 82
Dynowie	1524 42	1579 62	54874 19	1558 74	750	54065 45	.	1237 46	774 60
Glinianach	4163 48	1219 45	189511 21	46668 99	43010 56	185852 78	2846 26	17151 16	659 35
Głogowie	2702 32	193 85	185347 60	7298 75	10520	188568 85	1819 23	12000	2396 73
Grybowie		.	177083 87	986 71	150	176247 16	901 83	2055 95	4769 75
Husiatynie	138 89	62 13	8685	60 21	2410	11034 79	226 97	.	86 58
Jaryczowie nowym K. z.	524 71	288 29	9755 75	1274 31	2407 40	10888 84	507 39	1232 39	246 33
Jaśle	5940 90	30296 47	363852	49336	53531 64	368047 64	2993 57	61801 33	566 60
Jaworowie	3552 30	1951 75	197789 89	16858 02	21267	202198 87	2581	8247 15	3903 05
Kałuszu	.	1632 10	81968 09	3760 05	3683	81891 04	1628 89	7434 93	331 38
Kamionce strum.	1618 54	2725 44	111398 07	2360 93	1815	110852 14	1111 73	1722 64	925 07
Kolbuszowie „Szcz. Boże"	1946 02	2313 60	92989 77	12103 42	13048	94434 35	677 96	1868 69	1988 71
Kossowie Bank chrześc.	.	85 05	1419 34	103 66	140	1455 68	624 17	21 50	32 59
Kozowej K. z.	64 42	87 60	8716 80	698 30	600	8618 50	254 48	1982 07	21 03
Krakowie	15164 10	13745 27	481090 21	113093 65	116265 34	484261 90	5679 50	34061 42	13451 23
Krynicy St. poż. i oszcz.	324 38	.	99428 21	3043 74	4037 83	100422 30	1080 68	530 09	1806 82
Kulikowie K z.	.	412 81	38601 86	1102	1810	39309 86	1483 50	3089 79	1575 45
Limanowej	2134 58	1821 74	167874 08	31315 66	33838 87	170397 29	2072 15	4885 15	2851 64
„ T. ochr. wł. z.	2350 01	1908 20	32934 56	2542 20	1911 75	32304 11	1042 19	4694 20	51182 32
Lisku	4368 74	1570 39	191222 68	6469 71	10562 57	195315 54	1167 96	400 29	9261 03
Lubaczowie T. kr. miej.	44 59	.	60066 96	2745 45	5866	63187 51	734 90	1528 30	459 71
„ stow. zal.	752 28	469 29	29765 50	960	3124	31929	319 61	19 54	373 39
Lwowie B. z.	20012 90	13 65	1056342 74	318577 07	392632 78	1130398 45	10691 57	11543 24	17148 96
„ Pow. T. z.	.		76925 50	2054 50	1762 50	76633 50	465	9062 37	1611 21
„ Tow. w. kr.	2546 23	1358 50	168542 21	31986 43	35087	171642 78	2311 64	2264 76	604 60
„ Tow. esk. i zal.	3020 81	4024 26	57611 75	13848 07	12507 17	56270 85	2028 74	8273 27	5762 91
Makowie st. poż „Wz. p."	7053 67	185 89	176909 73	16119 51	15864 69	176654 91	3273 04	32720 21	2549 90
Mielcu	.	3761 77	77748 75	1889 84	2770	78628 91	984 51	10826 75	2655 55
Mościskach	.	504 85	131650 39	14311 78	13653	130991 61	2466 29	17191 30	2055 82
Nadwórnie K. z.	676 54	.	95291 49	116141 44	117047 94	96197 99	1848 63	7539 84	52 26
Obertynie Kasa zal. i oszcz.	1080 50	.	19507	3786	4236	19957	1035 02	449	384 50
Oświęcimie T. oszcz. i poż.	6525 31	11759 63	288040	9115	13523	292448	1278 75	33127 96	13761 07
Pilźnie St. oszcz. i poż	1223 84	975 69	69220	5747	5151	68624	1151 47	1327 89	190 33
Podgórzu St. p. i o. Wz. p.	8426 72	656 72	351288 88	73202 91	76081 21	354167 18	5013 47	.	8133 57
Podhajcach	4296 12	2717 87	86164 91	2829 70	2910	86245 21	1007 86	3356 89	2001 99
Przemyślu St. b. d. h. i p.	7434 40	12035 74	225945 99	66865 39	76945 78	236026 38	2263 97	16342 78	8228 31

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc czerwiec 1894.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Stan udziałów funduszu rezerwowego (wł. mająt.) z końcem miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca		Saldo rachunku Banku krajowego	
	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.
Radomyślu Stow. o. i p.	6578	87	3607	21	1430	75	320	21	4717	75	13467	91	3042	.	3751	.	12758	91	.	
Radymnie K. z.	6224	13	7409	38	574	07	302	91	7680	54	7300	.	1250	.	900	.	7650		.	
Rohatynie	27422	65	91158	13	1327	25	8735	19	83750	19		.	.	.		.	.	.	.	
Rozdole	4475	16	3435	17	145	10	36	50	3543	77	8820	.	.		25		8795		.	
Sądowej Wiszni K. z.	12088	56	8171	88	410	45	184	.	8398	33	18090	.	4850	.	3050		19890	.	.	
Sędziszów T. wz. kr.	36843	40	76303	88	3030	25	3101	72	76232	41	38506	.	18354	62	17444	62	39416	.	.	
Sieniawie	24983	54	35334	93	1237	86	200		36372	79	3000	.	.		1500		1500	.	.	
Skałacie T. z. i kr.	27510	73	17979	50	3280	58	3246	56	18013	52	34210	36	19265		20435	.	33040	36	.	
Sokalu	34607	86	111324	17	1486	48	3523	26	109287	39	23250	.			.		23250		2366	19
Stanisławowie B. z.	50635	21	91577	98	56176	01	64352	46	83401	53	70958		185421	09	169393	84	86985	25	13201	62
Strusowie K. oszcz. i poż	4684	53	12506	08	1340	.	772	87	13073	21					.		.	.	.	
Stryju	38493	56	86398	77	4071	43	3396	33	87073	87		.	3000	.			3000	.	3437	56
Szczercu K. z.	6339	35	7563	45	265	59	12	38	7816	66	7533		750		940	.	7343	.	.	
Tłumaczu St. kr.	18185	14	65957	28	4766	42	2469	33	68254	37	14160		10340	.	3350	.	21150		1276	43
Turce	4282	.	26977	93	74		257		26794	93	1035		2106				3141		.	
Ustrzykach dolnych	4951	02	1477	05	1047	31	207	29	2317	07	6293	34			.	.	6293	34	.	
Zakliczynie Tow. wzaj. kr.	6016	96	16440	52	4971		1256	50	20155	02	16236	.	11292		11778	.	15750	.	.	
Zbarażu	35516	53	40381	05	1839	99	1788	50	40432	54	17400		2000	.	.		19400	.	2371	31
Złoczowie	86388	53	190851	93	5480	84	4017	04	192315	73		.		.		.	.	.	.	
Złoczowie K. z.	15407	11	37908	59	10458	97	6468	28	41899	28	15600		5900		4900		16600		.	
Żółkwi Tow. zal.	40020	22	48380	62	1109	45	209	69	49280	38	41650	.	3000		.		44650		1450	25
Żydaczowie P. kas. z. i osz.	2126		24203	31	383	31	571	33	24015	29	.		.		.	.	4926	56	.	

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca		Koszta założ., ruchomości i adm. z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca		Gotówka z końcem miesiąca	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.
Radomyślu Stow. o. i p.	608	27	87	35	22585	35	3905	63	4103		22782	72	656	76	455	27	856	40
Radymnie K. z.	409	58	112	90	19330	18	1271	97	2935	.	20993	21	768	59	49	60	265	75
Rohatynie		.	3196	29	89026	79	2762	72	912		87176	07	1263	30	4563	66	525	91
Rozdole	294	90	109	82	13458	08	185	15	390	.	13662	93	86	52	3349	40	119	79
Sądowej Wiszni K. z.	1247	75	33	86	37661	23	2006	21	3839		39494	02	925	06	563	17	676	25
Sędziszów T. wz. kr.	201	45	4301	97	149859	51	18136	42	16196	10	147919	19	1581	58	6198	44	1296	02
Sieniawie	1284	74	2770	82	61195	59	2012	40	1540	.	60723	19	853	37	4946	78	388	55
Skałacie T. z. i kr.	2677	20	606	40	76144	99	9811	77	7016	.	73349	22	150		7002	42	1346	57
Sokalu	1110	74	728	65	143194	64	12464	19	10597	.	141327	45	1608	56	27588	97	825	85
Stanisławowie B. z.	2667	28	3000	.	202009	19	245566	04	269042	97	225486	12	4284	20	6384	85	3735	72
Strusowie K. oszcz. i poż	1525	14	543	54	17931	90	1252	05	1815		18494	85	489	45	479	03	363	10
Stryju	2111	42	6970	34	117982	56	9533	37	15434	45	123883	64	2298	22	13934	32	970	58
Szczercu K. z.	322	22	51	42	21388	15	710	37	580		21257	78	252	64	258	07	104	15
Tłumaczu St. kr.	1595	42	.	.	92749	28	15579	44	21060	47	98230	31	1233	28	4662	13	6335	64
Turce	912	32	.		31295	53	2462		4791	.	33624	53	1314	55	5	.	186	17
Ustrzykach dolnych	667	57	587	52	11407	66	609	53	1474	.	12272	13	400	17	2049	30	94	92
Zakliczynie Tow. wzaj. kr.	971	30	159	58	38142	50	5555	34	8657	.	41244	16	1135	31	135	24	538	15
Zbarażu	1746	40	4179	91	99205	59	1876	49	1525	.	98854	10	1220	31	2471	26	1101	02
Złoczowie	5875	25	4631	33	264941	88	9549	79	6728	.	262120	09	2296	58	22076	05	2718	12
Złoczowie K. z.	645	37	567	21	66379	56	7011	45	7751	.	67119	11	2099	36	268	62	5631	88
Żółkwi Tow. zal.		.	606	02	117750	58	2819	87	6861	.	121791	71	2378	36	11760	76	76	04
Żydaczowie P. kas. z. i osz.	1672	37	304	72	27963	80	352	30	3930	.	31541	50	565	79	.	.	937	65

organu odczuwanym jest już dzisiaj powszechnie a dotkliwie.

Nie trudnoby nam przyszło zwrócić uwagę jeszcze na niejedną, dosyć ważną potrzebę w zakresie naszego wiejskiego i małomiejskiego handlu. Z umysłu wszakże ograniczamy się tutaj na zestawieniu takich potrzeb, które nam się z obserwacyi i doświadczenia wydały najważniejszemi, a dałyby się zaspokoić stosunkowo nieznacznym wysiłkiem, nie nazbyt kosztownemi środkami i w niedługim czasie.

Monografia
Towarzystwa zaliczkowego w Łańcucie.

P. Bolesław Dzięciołowski, zastępca dyrektora Towarzystwa zaliczkowego w Łańcucie — jak wiadomo, jednego z najdawniejszych i najpotężniej rozwiniętych w naszym kraju, wydał obecnie monografię tej instytucyi, nader pracowicie i przedmiotowo zestawioną na podstawie aktów. Praca ta stanowi dość sporą broszurę, obejmującą kilka arkuszy druku, i może istotnie służyć za wzór tego rodzaju prac, gdyż obok wyczerpującej dokładności, przecież wolną jest od błędu w podobnych wypadkach często zdarzającego się, mianowicie, nie jest zanadto rozwlekłą. Owszem, zwięźle i jasno spisał p. Dzięciołowski dzieje Towarzystwa, objaśniając je autentycznym tekstem statutów, regulaminów wykonawczych, tabelami porównawczemi i t. d.

Początki Towarzystwa zaliczkowego w Łańcucie sięgają jeszcze do czasu przed wejściem w życie ustawy o stowarzyszeniach z 9. kwietnia 1873. Ma ono więc za sobą blisko ćwierć wieku wydatnej pracy około podniesienia dobrobytu ludności swojej okolicy. Założyła je Rada powiatowa Łańcucka na mocy uchwały, która zapadła 13. września 1869. W motywach tej uchwały określono cel instytucyi w następujących słowach:

„Chcąc z jednej strony podać ludności powiatu łańcuckiego sposobność do umieszczania zaoszczędzonego grosza bez trudu i straty czasu, i zachęcić takową do pracy i oszczędności — z drugiej zaś strony udzielać pożyczek pieniężnych mieszkańcom powiatu, którzy w nim stale zamieszkują, i posiadają grunta lub domy albo trudnią się przemysłem lub zarobkowaniem, a bez swej winy tak podupadli, iż potrzebują czasowej zapomogi — postanowiła zaprowadzić u siebie kasę pożyczkową i z nią połączoną kasę oszczędności — ustanawiając na ten cel fundusz zakładowy w sumie 6.000 zł. upoważniając zarazem swój wydział do przedsięwzięcia wszystkich potrzebnych kroków, ażeby ten instytut kasowy jak najprędzej zaprowadzonym był“.

Trzy lata trwały jednakże zabiegi, popierane całą wagą protekcyi ś. p. Alfreda hr. Potockiego, zanim statut Towarzystwa, jako instytucyi pozostającej pod bezpośredniem zawiadowstwem Rady powiatowej, doczekał się zatwierdzenia Namiestnictwa. Zatwierdzenie nosi datę 28. września 1872, i dopiero z początkiem r. 1873 Towarzystwo zaliczkowe rozpoczęło swoją działalność.

Pierwszym prezesem Towarzystwa był ówczesny prezes Rady powiatowej ś. p. Feliks Jawornicki, dyrektorem zaś ówczesny sekretarz Rady powiatowej, ś. p Wojciech Woźniak.

Jak dalece nowe Towarzystwo odpowiadało potrzebom ludności wykazuje sprawozdanie dyrektora—kasyera ś. p. Wojciecha Woźniaka za drugi kwartał 1873 r. a więc zaledwie po połowie roku istnienia.

Sprawozdanie pomienione brzmi dosłownie jak następuje:

„Świetna Rado powiatowa! Z prawdziwem zadowoleniem przystępuje dzisiaj Dyrekcya Towarzystwa zaliczkowego do sprawozdania z czynności ubiegłego kwartału. Cele Towarzystwa, środki jego działania są Panom i ze statutów i ze sprawozdania w poprzednim kwartale złożonego dostatecznie znane, przekonanie zaś o użyteczności Towarzystwa, którego członkami jesteście, okazuje się jasno przez coraz liczniejsze doń przystępowanie, przez coraz większą pomoc, jaką uczciwi i pracujący ludzie w niem znajdują — wymowne tego dowody znajdziecie Panowie w dalszym ciągu tego sprawozdania, w którem cyfry wykazujące ilość członków i wysokość już własnego waszego kapitału znajdziecie. Przed kilku jeszcze laty byłoby to było zagadką na pozór nie do rozwiązania, aby ci, którzy kredytu potrzebują — a zatem funduszów nie mają — do własnego kapitału przyjść mogli. Rozwiązanie tej zagadki nastąpiło zapomocą kredytu udzielonego Towarzystwu zaliczkowemu przez Świetną Radę powiatową i przez Wydział krajowy — a następnie zapomocą wkładek,

z których jedne były złożone w celu uposażenia użytecznego zakładu, drugie w celu otworzenia sobie potrzebnego kredytu — tak tedy zbiegły się do jednego celu i dobre chęci zamożniejszych i interes potrzebujących.

W tym ogólnym poglądzie na Towarzystwo nasze z pewną radością uznać winniśmy, że nareszcie w nas samych znajdujemy dosyć wiary we własne siły — dosyć zasobów i dosyć porządku, żeby wytwarzać bez obcej pomocy użyteczne i potrzebne instytucye. Nie pozostaje nam więc — jak tylko wyrazić życzenie, abyśmy przez wytrwałość, wzajemnie zaufanie, przez uczciwe, sumienne i ścisłe wypełnianie przyjętych zobowiązań pomagali ciągle do wzrostu i ustalenia Towarzystwa zaliczkowego. Teraz przystępujemy do wykazania cyfrowo stanu Towarzystwa.

I. Do dziś dnia liczy już Towarzystwo 329 członków z udziałem zapłaconym 6.848 zł.

II. Wkładki na rachunek bieżący od stron i instytucyi wynoszą razem 25.323 zł. 31 ct. Suma stanu biernego 32.171 zł. 31 ct.

III. Wypożyczono 115 stronom 34.550 zł. 32 ct.

IV. Zapas gotówki 42 zł 61 ct. Suma stanu czynnego 34 592 zł. 93 ct. Porównawszy tedy sumę stanu czynnego ze stanem dłużnym, okazuje się 2.421 zł. 62 ct. jako przewyżka stanu czynnego. Na tem kończy Dyrekcya swe sprawozdanie dzisiejsze. Woźniak mp., kasyer".

Uchwałą z 7. maja 1878 postanowiła Rada powiatowa usamowolnić Towarzystwo zaliczkowe t. j. z zakładu powiatowego zamienić je w samoistną instytucyę, opartą na przepisach ustawy o stowarzyszeniach z 9. kwietnia 1873 r. Uchwałą z 4. lipca 1878 wpisał sąd obwodowy w Rzeszowie Tow. zaliczkowe w Łańcucie do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Na podstawie nowego statutu rozpoczęło Towarzystwo działalność samodzielną. Pierwsze Walne zgromadzenie wybrało prezesem p. Władysława Bzowskiego, właściciela dóbr a naówczas prezesa Rady powiatowej łańcuckiej. W skład Dyrekcyi Towarzystwa weszli pp. Mieczysław Darowski właściciel dóbr, Marcin Szulc aptekarz, i Wojciech Woźniak sekretarz Rady powiatowej, jako dyrektorowie, oraz p Józef Gaweł c. k. pocztmistrz, jako zastępca dyrektora. Prowadzenie biura Towarzystwa powierzył Zarząd p. Edmundowi Krzenowi jako rachmistrzowi, który też gorliwie zajął się uporządkowaniem dawnych rachunków i aktów wprowadzając zarazem rachunkowość według normy przez Związek stowarzyszeń praktykowanej.

Z mocy uchwały Rady nadzorczej płaciło Towarzystwo od wkładek oszczędności 8% pobierając od dłużników tak na skrypta jak weksle 10% oraz 2% zwłoki w razie niedotrzymania terminów. Ponadto każdy z członków-dłużników opłacać miał w stosunku swej pożyczki $^1/_2$% na koszta administracyi. Pożyczki udzielano do spłaty na przeciąg jednego roku, a tylko wyjątkowo dozwolonem było Dyrekcyi prolongować spłatę do dwóch lat

Z początkiem roku 1879 obniżyła jednak Rada nadzorcza procent od wkładek oszczędności na 7% zaprowadzając równocześnie półroczne kapitalizowanie odsetek.

W miesiącu kwietniu tegoż roku ustępuje dobrowolnie z zajmowanej posady p. Edmund Krzen a w miesiąc po tem, bo w maju 1879 r. obejmuje kierownictwo biura w charakterze rachmistrza p. Bolesław Żardecki.

Rozwój interesów Towarzystwa postępował tak szybkim krokiem, że dotychczasowy personal biurowy niemógł podołać pracy, w następstwie czego w miejsce dyetaryusza, którąto posadę zwinięto, powołano do czynności dwóch praktykantów z widokami na awans.

Część powiatu łańcuckiego a szczególnie okręg sądowy leżajski, za daleko bo do 5 mil piaszczystej drogi od siedziby Towarzystwa odległy, nie mógł w należytej mierze korzystać z instytucyi z powodu zbyt znacznych kosztów podróży do Łańcuta. Wzgląd na to skłonił też rachmistrza p. Bolesława Żardeckiego do przedstawienia Zarządowi naglącej potrzeby otworzenia agencyi Towarzystwa najpierw w Leżajsku a w przyszłości i w Przeworsku. Myśl podniesioną przyjęły przychylnie tak Dyrekcya jak i Rada nadzorcza a już na posiedzeniu w dniu 27. października 1881 r. zatwierdziła Rada nadzorcza wypracowany przez inicyatora p. Bolesława Żardeckiego regulamin dla agencyi i zorganizowała biuro agencyjne w Leżajsku powierzając jego kierownictwo p. Antoniemu Lukszandlowi emerytowanemu c. k. kontrolorowi i właścicielowi realności i stwarzając radę agencyjną, do której prócz kierownika agencyi zaproszeni zostali jako członkowie Rady pp. Ks. Józef Mytkowicz i Karol Prohaska. Z początkiem r. 1882 rozpoczęła Agencya swą działalność po myśli regulaminu obowiązującego aż do lipca 1893 r., a w tym dopiero miesiącu zastąpionego nowym regulaminem ułożonym z okazyi otwarcia filii Towarzystwa w Przeworsku i przeistoczenia Agencyi Leżajskiej.

Uchwała wprowadzenia w życie Agencyi leżajskiej spowodowała Radę nadzorczą Towarzystwa do przedstawienia Walnemu zgromadzeniu wniosku odpowiedniej zmiany statutu.

Już w samym początku roku 1893 udało się Towarzystwu nabyć w drodze kupna z wolnej ręki

drugą połowę realności w Łańcucie l. kon. 161, 163 i 165 oznaczonych za cenę 19.000 zł

Realności rzeczone kosztem Towarzystwa odrestaurowane i przebudowane, mieszczące biura Towarzystwa, biura c. k. Starostwa wraz z mieszkaniem p. c. k. Starosty, filię krajowej szkoły tkackiej, bursę dla uczniów tejże szkoły, Towarzystwo mieszczan „Gwiazda“ oraz mieszkania prywatne, przynoszące ogółem dochodu rocznego z czynszów 2.710 zł. brutto — figurują w bilansie z kwotą 35.776 zł 04 ct.

Obok zabudowań składają te realności i niezabudowane parcele, które w przyszłości odpowiednio spieniężone znacznie powinny obniżyć rachunek wydatku na zakupno kamienicy i należnych do niej budynków (przez Towarzystwo podjętego).

Na odpowiednią ze strony c. k. Władz rządowych propozycyę oświadczyła Rada nadzorcza gotowość wynajęcia rządowi na pomieszczenie c k. Starostwa całej kamienicy za kontraktem na lat 10, zaczem wypadłoby Towarzystwu na pomieszczenie swych biur wybudować dom własny na jednej z swych wolnych parcel.

Dotyczące pertraktacye z rządem są jeszcze w toku i sprawa definitywnie załatwioną jeszcze niezostała.

Gdy lokal na pomieszczenie filii w Przeworsku przeznaczony odpowiednio swemu nowemu celowi przeistoczony i urządzony został, a Rada nadzorcza przyjęła jako obowiązujący regulamin dla filii lub ajencyi przez dyrektora p. Żardeckiego ułożony, powołano do życia po myśli uchwalonego regulaminu radę filialną, do której przewodniczenia zapraszano ordynata z Przeworska Andrzeja Ks. Lubomirskiego, poczem w dniu 1 lipca 1893 r. filię tę otwarto uroczyście z solennem nabożeństwem i poświęceniem lokalu.

Równocześnie z otwarciem filii w Przeworsku przeistoczono też na filię dotychczasową ajencyę w Leżajsku, której zakres działania znacznie skutkiem tego rozszerzono.

Od początku istnienia dostarczyło Tow. zaliczkowe w Łańcucie swoim członkom sumę 3,843.876 zł. tytułem pożyczek; do końca r. 1893 spłacili dłużnicy 3,239.902 zł., wynosił przeto stan pożyczek z początkiem bieżącego roku 603.973 zł. Towarzystwo liczy obecnie członków 4116, posiada własny kapitał w udziałach i w funduszu rezerwowym 89.761 zł. a nadto ma w obrocie z wkładek oszczędności 418.159 zł. i wypożyczonych kapitałów 171.797 zł.

Okoliczność, że Towarzystwo wzrósłszy tak poważnie obok ruchu pożyczkowego gromadzi w swych kasach coraz większe kapitały na oszczędność lokowane, spowodowała dyrektora i szefa biura p. Żardeckiego do poddania radzie nadzorczej za uchwałą tejże Walnemu zgromadzeniu projektu zmiany dotychczasowej firmy Towarzystwa na firmę: **Kasa zaliczkowa i oszczędności stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką.**

Zmianę tę firmy i statutu a wraz z nią powiększenie grona członków rady nadzorczej z 15 na 21 i jaśniejsze jak dotąd sformułowanie w statucie stosunku rady nadzorczej do filij lub ajencyj Towarzystwa (oba ostatnie wnioski również z inicyatywy dyrektora p. Żardeckiego) uchwaliło Walne zgromadzenie członków stowarzyszenia w dniu 13. czerwca 1894.

Na rozwój Towarzystwa wpływał niezawodnie obok pracy członków rady nadzorczej i dyrekcyi z jednej a zaufaniu u ogółu, jakie sobie Towarzystwo od samego początku w powiecie zaskarbić umiało, z drugiej strony niepomiernie stosunek życzliwy względem Towarzystwa innych instytucyj finansowych, w których kredytu szukać musiało chcąc samo zaspokoić żądania swych członków kredytu poszukujących.

Przed laty pietnastu po raz pierwszy zakorzystało Towarzystwo z kredytu bankowego i znalazło prawdziwie szczerą i życzliwą pomoc ze strony Galicyjskiej Kasy Oszczędności.

Nawiązany wówczas stosunek kredytowy z tą w kraju ze wszechmiar z służoną instytucyą trwa niezmieniony po chwile obecne a dla sterowska kasy dyrektora p. Franciszka Zimy żywić będzie nasze Towarzystwo zawsze wdzięczność głęboką.

W okresie dalszego rozwoju interesów Towarzystwa zasilać je począł swym kredytem Bank krajowy Król. Galicyi i Lodom. z W. Ks. Krakowskiem zwłaszcza od chwili, kiedy dyrekcyę Banku objął długoletni pracownik na polu stowarzyszeń zaliczkowych i wytrawny ich znawca p. Dr. Alfred Zgórski.

Z otwarciem w Rzeszowie filii Banku austro-węgierskiego przybyło okolicy obfite źródło kredytowe w drodze reeskontu weksli. Uprzejmość naczelnika filii p. Freybergera ułatwiła nawiązanie stosunku kredytowego dla Towarzystwa zwłaszcza w obecnej dobie silnego rozwoju nader dogodne.

Uznając zasługi względem Towarzystwa instytucyj i osobistości poza niem stojących nie można też pominąc milczeniem zasług osób w łonie instytucyj pracujących — zwłaszcza zasług w aktach Towarzystwa uwiecznionych.

Przedewszystkiem należy się tu wzmianka uznania długoletniemu, bo od lat 15 nieprzerwanie urzędującemu prezesowi Towarzystwa p. Józefowi Kellermanowi, który wspierał instytucyę swoim osobistym kredytem, ilekroć tego okazała się potrzeba i tą bez-

interesowną a poświęcenia pełną obywatelską działalnością swoją jednającą instytucyi o trzech milionowym dzisiaj obrocie kasowym coraz w szerszych kręgach zaufanie ogółu — niewątpliwie przyczynił się do takiego jej rozwoju.

Urzędujący od lat 16 dyrektor i kasyer p. Józef Gaweł, któremu za gorliwą pracę oraz współdziałanie bądźto w inicyatywie bądź też w wykonaniu ważniejszych uchwał pełne uznanie się należy, wraz z długoletnimi czynnymi członkami rad nadzorczych i komisyj kontrolujących pp. Janem Cetnarskim i Antonim Zabielskim — wżyli się i wzrośli niemał w to Towarzystwo, którego dzieje na każdej karcie prawie o ich tamże chlubnie zapisane nazwiska potrącać muszą.

Syndyk Towarzystwa od samego początku, a przez lat szereg wiceprezes jego rady nadzorczej, p Antoni Hanusz, złożył już liczne dowody swej wielkiej życzliwości dla instytucyi, którą swą wiedzą prawniczą zawsze najgorliwiej a częstokroć w charakterze syndyka nawet działając bezinteresownie — wspierał i wspiera.

A nareszcie szef biura Towarzystwa od lat 15. p. Bolesław Żardecki, jest od tego czasu po obecną porę duszą i motorem Towarzystwa, zawdzięczającego mu niejednokrotnie inicyatywę swych donioślejszych uchwał, czem też jak i niestrudzoną swą pracą biurową, w której wszystkie niemal swe siły żywotne na usługi Towarzystwa oddawna poświęca, zaskarbił sobie już stałe uznanie w zwierzchniczym Związku, nadzorczych organach i wśród członków Towarzystwa.

Nekrologia.

†

WINCENTY MAJEWSKI

były dyrektor Banku zaliczkowego w Stanisławowie

przeżywszy lat 72, po krótkich cierpieniach usnął w Bogu dnia 1. sierpnia b. r. w Obertynie.

Zmarły sprawował obowiązki Dyrektora Banku zaliczkowego w latach od r. 1878—1888, w okresie dla instytucyi niezwykle ważnym, kiedy byt jej zdawał się chylić ku końcowi, i kiedy głośno o bankructwie mówiono. Garstka tylko obywateli stanęła w obronie stowarzyszenia, które, jak się okazało posiadało niespożyte siły żywotne. — Obywatele ci pracą, zapobiegliwością, a nawet ofiarnością prywatną uratowali Bank zaliczkowy, i wprowadzili go na drogę zdrowego racyonalnego rozwoju, a do szczupłego tego grona należał ś. p. Wincenty Majewski, w mieście powszechnie z prawości charakteru i uprzejmości znany i ceniony.

Cześć Jego pamięci!

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu lipcu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Nowe stowarzyszenia:

C. k. Sąd obwodowy jako sąd handlowy w Tarnowie podaje do wiadomości, że zarządził wpis do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarskich zawiązanego stowarzyszenia pod firmą: „Towarzystwo kredytowe dla handlu i przemysłu w Dąbrowie, stowarzyszenie zarejestrowane z potrójną odpowiedzialnością ograniczoną z siedzibą w Dąbrowie.

Przedmiotem przedsiębiorstwa jest dostarczanie członkom Towarzystwa kapitałów potrzebnych do obrotu w handlu i przemyśle.

Firmę Towarzystwa podpisują zbiorowo dwaj członkowie Dyrekcyi, albo jeden członek Dyrekcyi i urzędnik Towarzystwa, będący prokurantem.

Dyrekcyę Towarzystwa stanowią Józef Chill, właściciel realności Lajba Fenichel, kupiec i Salomon Margulies, przemysłowiec, wszyscy w Dąbrowie zamieszkali. Ogłoszenia tego stowarzyszenia zamieszczane będą w „Gazecie lwowskiej“. Odpowiedzialność spólników za zobowiązania spółki ograniczoną jest do wkładek udziałowych wraz z dalszą kwotą równającą się potrójnej wysokości takowych.

(Uchwała dnia 21. czerwca 1894 l. 12.485).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Jaśle poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych firmy: „Spółkowa kasa oszczędności i pożyczek w Iwoniczu, spółka zarejestrowana z nieograniczoną poręką“. Stowarzyszenie istnieje na mocy statutu z dnia 1 kwietnia 1894, a siedzibą tegoż jest Iwonicz.

Celem spółki jest podniesienie bytu członków pod względem moralnym i materyalnym. Zarząd stowarzyszenia tworzą:

1. Antoni Podgórski jako przełożony stowarzyszenia zamieszkały w Iwoniczu;

2. Karol Filipowicz w Iwoniczu jako zastępca przełożonego, Jan Kandefer w Iwoniczu, Henryk Półchłopek i Jan Rygiel w Iwoniczu zamieszkali jako członkowie Zarządu. Firmę stowarzyszenia przez kogokolwiek napisaną lub wydrukowaną podpisują przełożony Zarządu lub tegoż zastępca tudzież jeden z członków Zarządu.

Obwieszczenia swe ogłaszać będzie stowarzyszenie w Przewodniku kółek rolniczych.

(Uchwała z dnia 30. czerwca 1894 l. 3.891).

C. k. Sąd krajowy w Krakowie jako handlowy ogłasza, że dnia 30. kwietnia 1894 wpisaną została do

rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych następująca firma: „Spółka wiertnicza Kamionna, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną odpowiedzialnością w Krakowie“, którego główne postanowienia w myśl §. 6. ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 l. 70. Dz. u. p. wpisowi w rejestr. ulegające są następujące:

1. Stowarzyszenie istnieje na podstawie kontraktu związkowego z daty Kraków 3-go kwietnia 1894.

2. Firma stowarzyszenia opiewa: „Spółka wiertnicza Kamionna, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną odpowiedzialnością“ i ma siedzibę swoją w Krakowie.

3. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest podejwowanie wierceń celem poszukiwania i wydobywania na rachunek Spółki, lub osób trzecich nafty, wosku ziemnego i innych zastrzeżonych lub nie zastrzeżonych minerałów na gruntach w tym celu zadzierżawić lub nabyć się mających.

4. Czas trwania Spółki jest nieograniczony.

5. Zarząd Spółki sprawuje Dyrekcya na podstawie postanowień przejściowych tymczasowo przez członków założycieli na pierwsze trzechlecie wybrana a składająca się z pp. Henryka Waltera c. k. radcy górniczego w Krakowie, Jana Kwiatkowskiego w Krakowie, Dr. Klemensa Rutowskiego właściciela dóbr w Łąkcie, i zastępcy p. Dr. Tadeusza Raczyńskiego adwokata w Krakowie zamieszkałych.

6. Firmę spółki tudzież dokumenty stowarzyszenie obowiązywać mające, podpisywać będą dwaj członkowie Dyrekcyi lub dyrektor i zastępca dyrektora w ten sposób, że pod wypisaną lub wyciśniętą stampilią firmą „Spółka wiertnicza „Kamionna“, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną odpowiedzialnością w Krakowie“ dwaj dyrektorowie lub jeden dyrektor i zastępca tegoż zbiorowo swoje imiona i nazwiska podpiszą.

7. Udział każdego członka wynosi 500 (pięćset) zł. a wpisowe 500 zł. od każdego udziału, przyczem wpisowe płatnem jest zaraz przy przystąpieniu do spółki, saś udział w dni 14 po zawezwaniu przez Dyrekcyę do członka wystosowanem.

8. Odpowiedzialność członków jest ograniczona.

9. Ogłoszenia stowarzyszenia zamieszczone będą w jednem z codziennych czasopism krakowskich.

(Uchwała z dnia 4. maja 1894 l. 14.823).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Stanisławowie podaje niniejszem do powszechnej wiadomości, że dozwolił wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych nowego stowarzyszenia pod firmą: „Kaufmännicher Verkehrs und Creditverein in Stanislau, registrirte Genossenschaft mit beschrankter (5) fünffacher Haftung“, z tem że stowarzyszenie opiera się na statucie z dnia 20. marca 1894.

Siedzibą tego stowarzyszenia jest miasto Stanisławów.

Czas trwania tego stowarzyszenia jest nieograniczony.

Przedmiotem przedsiębiorstwa jest dostarczenie członkom swoim pod możliwie najdogodniejszymi warunkami potrzebnych im w handlu lub rzemiośle środków pieniężnych za pomocą wzajemnego kredytu, oraz interesa inkasowe i przyjmywanie wkładek oszczędności tak od członków, jakoteż od nie członków.

Każdy członek ręczy za wszystkie przez stowarzyszenie przyjęte zobowiązania solidarnie z wszystkimi współczłonkami, aż do wysokości pięciokrotnego swego deklarowanego udziału.

Firmę stowarzyszenia podpisują ważnie dwaj dyrektorowie stowarzyszenia w ten sposób, iż do firmy stowarzyszenia swe podpisy dołączają.

Pokwitowania na wpłatę udziałów, wkładek oszczędności, spłatę pożyczek i zwrotów podpisują ważnie kasyer i likwidator, a kartę tytułową książeczek oszczędności i udziałów podpisuje także urzędujący dyrektor.

Dla ogłoszeń publicznych stowarzyszenia służyć mają plakaty.

Dyrektorami tego stowarzyszenia są: Dr. Maurycy Sager, Moses Schreier, Josef Bodenstein i Leib Berger, wybranymi na przeciąg trzech lat, przez Walne zgromadzenie z dnia 20. marca 1894.

(Uchwała z dnia 18. kwietnia 1894 l. 6.232).

Zmiany statutu:

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Kołomyi podaje do publicznej wiadomości, że na zgromadzeniu ogólnem członków Towarzystwa zaliczkowego w Kołomyi, stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką dnia 16. kwietnia 1893 odbytem dotychczasowy statut tegoż Towarzystwa z daty Kołomyja 30. maja 1875 wraz z późniejszymi zmianami zniesiony, natomiast nowy noszący datę Kołomyja 8. lipca 1893 uchwalony został, że wedle tego nowego statutu firma stowarzyszenia jest: „Towarzystwo zaliczkowe w Kołomyi, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“ zaś siedzibą miasto Kołomyja, że przedmiotem przedsiębiorstwa jest dostarczanie członkom swoim na umiarkowany procent gotowych pieniędzy potrzebnych im do obrotu w gospodarstwie lub rzemiośle za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków, że czas trwania stowarzyszenia jest nieograniczony, że Dyrekcya składa się z 5-ciu dyrektorów i trzech zastępców i że członkowie Dyrekcyi wybierają z pośród siebie przełożonego Dyrekcyi i jego zastępcę, że do ważności zobowiązań stowarzyszenia wobec osób trzecich potrzeba podpisu przełożonego Dyrekcyi, lub tegoż zastępcy i dwóch członków Dyrekcyi, oraz, że dyrektorami wybrani zostali Karol Balicki (zarazem przełożony Dyrekcyi) Gustaw Liebhart, Michał Żurakowski, Józef Chrzanowski i Antoni Czubaty (zarazem zastępca przełożonego Dyrekcyi) zaś zastępcami członków Dyrekcyi Dr. Aleksander Kulczycki, Łucyan Baecker i Walenty Heuchert Justasa wszyscy w Koło-

myi zamieszkali, że stowarzyszenie do publicznych ogłoszeń używa jednego z dzienników krajowych polskiego i ruskiego, tudzież drukowanych plakatów, że odpowiedzialność członków za zobowiązania stowarzyszenia jest nieograniczoną, a w końcu, że wszelkie ogłoszenia w sprawach Towarzystwa, jak również dokumenta stowarzyszenie obowiązujące, wychodzić będą pod firmą stowarzyszenia i będą podpisane przez trzech członków Dyrekcyi.

(Uchwała z dnia 26. maja 1894 l. 7.308).

Zmiany w Dyrekcyi:

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie ogłasza, iż w swym rejestrze spółek zarobkowych i gospodarczych wpisał przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach na Gliniański powiat sądowy stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, iż wybrano ks. Filomena Reszytołowicza na dyrektora, Jędrzeja Bałtarowicza na kasyera, Stanisława Budligę na kontrolora, Jana Bałtarowicza na zastępcę kasyera, Józefa Wolfa na zastępcę kontrolora na trzechletnią kadencyę z dniem 19. kwietnia 1894 rozpocząć się mającą.

(Uchwała z dnia 26. maja 1894 l. 4.188).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Tarnopolu ogłasza, że wpisano do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Zakład kredytowy, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką w Grzymałowie“, że na nadzwyczajnem Walnem zgromadzeniu dnia 20. maja 1894 odbytem, Markus Elfenbein jako kontrolor w miejsce Wolfa Grossa, zaś Osiasz Kleiner kasyerem w miejsce Markusa Elfenbeina wybrani zostali.

(Uchwała z dnia 9. czerwca 1894 l. 8.667).

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1893.

39. Zborów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 2.491·49. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 40·—, z rachunku kosztów administracyi i podatków 1.329·57, z rachunku strat i zysków z r. 1893 1.121·92; razem 2.491·49. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów z r. 1893 12.837·82, z rachunku wkładek na rach. bieżący 24.047·95, z rachunku długów zaciągniętych 5.600·—, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 526·31, z rachunku funduszu rezerwowego 2.548·71, z rachunku strat i zysków 1.121·92, z rachunku zaliczek procesowych 103·20; razem 46.785·91. Stan czynny: z rachunku pożyczek 43.468·99, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 36·15, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 958·64, z rachunku kosztów ruchomości 200·—, z rachunku lokacyi 1.110·—, z rachunku kasy 1.012·13; razem 46.785·91.

40. Sokołów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 2.455·81. Straty: z rachunku kosztów administracyi 1.076·88, z rachunku urządzenia 11·10, do rachunku bilansu: zysk za rok 1893 1.367·83; razem 2.455·81. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 11·738·20, z rachunku a) wkładek oszczędności 28.367·65, z rachunku b) funduszu własn. domu 430·17, z rachunku wierzycieli wekslowych 600·—, z rachunku odsetek naprzód pobranych 199.85, z rachunku funduszu rezerwowego 2.964·69, z rachunku funduszu strat 576·58, z rachunku zysku za rok 1893 1.367·83; razem 46.244·97. Stan czynny: z rachunku pożyczek 43.343·91, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 4·—, z rachunku odsetek zaległych 2.082·15, z rachunku zaliczek procesowych 169.53, z rachunku kosztów urządzenia 91·48, z rachunku kosztów administracyi 60·—, z rachunku kosztów lokacyi 40.—, z rachunku kasy 453·90; razem 46.244·97.

41. Radymno. Towarzystwo powroźnicze. *a) Rachunek strat i zysków.* Dochody: zysk na wyrobach powroźniczych 2.246·13 1/2, zysk na wyrobach sieciarskich 574·56, zysk na materyale surowym 1.062·03; razem 3.882·72 1/2. Wydatki: odsetki od pożyczek 154·03, umożenie ruchomości 1/10 22·50, umożenie szopy 1/10 18·83, umożenie urządzenia warsztatu 1/10 66·60, czynsze 258·—, porto 276·56, pensye 1.346·—, druki 147·75, inseraty 399·85, zarząd 489·79, podatki 381·77, utrzymanie budynków 60·77, zysk saldo 260·27; razem 3.882·72 1/2. *b) Bilans.* Stan bierny: udziały 3.218·68, kasa chorych 201·37, Wydział krajowy pożyczki 9.064·20, wierzyciele w rachunku bieżącym 2.727·63, fundusz rezerwowy 1.003·—, fundusz renumeracyjny 25·—, fundusz na założenie warsztatu 320·—, fundusz na zakupno maszyn 200·—, fundusz dyspozycyjny 106·70, fundusz na zakupno domu 125·—, rachunek akceptów 4.086·—, przewyżka w stanie czynnym 260·27 1/2; razem 21.337·85 1/2. Stan czynny: kasa 486·97 1/2, towary w magazynie po strąceniu od cen stałych 15 i 20% 8.071·93, dłużnicy prywatni 4.407·49, dłużnicy członkowie 512·37, wartość realności 7.025·87, wartość urządzenia warsztatu 600·13, wartość ruchomości 203·09, kaucye 30·—; razem 21.337·85 1/2.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, hotel Żorża.